

การศึกษาการแสดงออกทางศิลปะ โดยการวาดภาพระบายสี
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
เขตการศึกษา 10

นายโกศล ภูพลอย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาศิลปศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2532

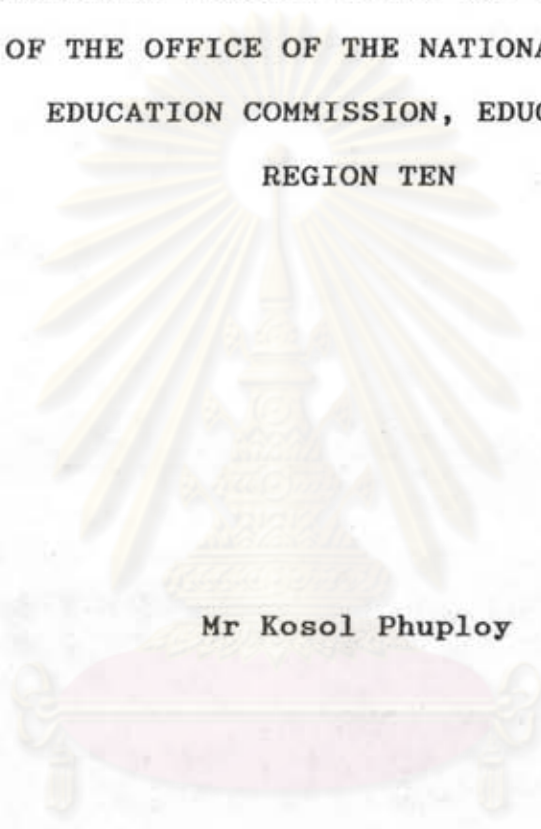
ISBN 974-576-708-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

015345

110301984

A STUDY OF ARTISTIC EXPRESSION THROUGH DRAWING
AND PAINTING OF FOURTH GRADE STUDENTS IN
ELEMENTARY SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION
OF THE OFFICE OF THE NATIONAL PRIMARY
EDUCATION COMMISSION, EDUCATIONAL
REGION TEN

Mr Kosol Phuploy

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education

Department of Art Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1989

ISBN 974-576-708-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาการแสดงออกทางศิลปะ โดยการวาดภาพระบายสี
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประถมศึกษาสังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
เขตการศึกษา 10

โดย นายโกศล ภูพลอย
ภาควิชา ศิลปศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา ดร. สลักษณ์ ศรีบุรี

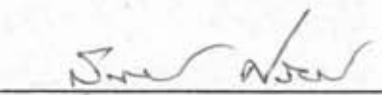

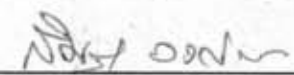
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. อวาร วัชรากิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ
(ดร. อาไพ ตีรณสาร)

อาจารย์ที่ปรึกษา
(ดร. สลักษณ์ ศรีบุรี)

กรรมการ
(ผศ. สัตยญา วงศ์อร่าม)

โกศล ภพลอย : การศึกษาการแสดงออกทางศิลปะโดยการวาดภาพระบายสีของ นักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษา-
แห่งชาติ เขตการศึกษา 10 (A STUDY OF ARTISTIC EXPRESSION THROUGH
DRAWING AND PAINTING OF FOURTH GRADE STUDENTS IN ELEMENTARY SCHOOLS
UNDER THE JURISDICTION OF THE OFFICE OF THE NATIONAL PRIMARY
EDUCATION COMMISSION, EDUCATIONAL REGION TEN) อ.ที่ปรึกษา : อาจารย์
ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี, 132 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการแสดงออกทางศิลปะโดยการวาดภาพระบายสี
ตามเกณฑ์ขั้นพัฒนาการทางศิลปะ เด็กของ วิคเตอร์ โลเวนเฟลด์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 10
กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ศึกษาคือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 3
ปีการศึกษา 2531 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
เขตการศึกษา 10 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สร้างขึ้นจากหลักเกณฑ์ขั้นพัฒนาการทางศิลปะ เด็กของ
วิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ โดยผู้วิจัยได้ทำการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างประชากรด้วยตนเอง แล้วนำข้อมูลมา
วิเคราะห์ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญและครูศิลปศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า การแสดงออกทางศิลปะ โดยการวาดภาพระบายสีของกลุ่มตัวอย่างสามารถ
แสดงลักษณะต่าง ๆ แต่ละด้านตามขั้นพัฒนาการทางศิลปะ เด็กของ วิคเตอร์ โลเวนเฟลด์ ชั้นที่ 4 คือ
ขั้นเริ่มต้นเขียนภาพอย่างของจริง ได้ทุกลักษณะ ซึ่งนักเรียนจะถ่ายทอดสิ่งที่ตนเคยพบเห็นจากประสบการณ์
และสิ่งแวดล้อม โดยวาดเลียนแบบสิ่งต่างๆ การแสดงออกของนักเรียนทั้งหมดในแต่ละด้านจะมีลักษณะดังนี้

1. ด้านการวาดภาพคน ลักษณะที่กลุ่มตัวอย่างแสดงออกได้มากที่สุดคือ การเน้นความแตกต่าง
ระหว่างเพศด้วยเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย คิดเป็นร้อยละ 99.23 และแสดงออกน้อยที่สุด คือ การแสดง
อากัปกิริยาท่าทางการเคลื่อนไหวของร่างกาย แต่ยังมีธรรมชาติและท่าทางแข็งกระด้าง คิดเป็นร้อยละ
23.08

2. ด้านการใช้พื้นที่ว่าง ลักษณะที่นักเรียนแสดงออกได้มากที่สุดคือ การแสดงความสัมพันธ์
ของสิ่งต่าง ๆ ในภาพได้ถูกต้องตามความเป็นจริง คิดเป็นร้อยละ 98.46 และแสดงออกน้อยที่สุดคือ
การแสดงลักษณะสามมิติหรือส่วนลึกของวัตถุทางด้านข้าง คิดเป็นร้อยละ 15.38

3. ด้านการใช้สี ลักษณะที่นักเรียนแสดงออกได้มากที่สุดคือ การแสดงรอยแบริ่งหรือเส้นใน
การระบายสีซ้ำ ๆ ไปในแนวหรือทิศทางเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 92.31 และแสดงออกน้อยที่สุด คือ
การแสดงความแตกต่างของสีที่ใกล้เคียงกันได้ คิดเป็นร้อยละ 50.77

4. ด้านการออกแบบ ลักษณะที่นักเรียนแสดงออกได้มากที่สุดคือ การแสดงรายละเอียด
ความแตกต่างของเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย คิดเป็นร้อยละ 83.08 และแสดงออกน้อยที่สุดคือ เรื่องราว
ของภาพแสดงถึงความแตกต่างระหว่างเพศ คิดเป็นร้อยละ 66.92

ภาควิชา ..... ศิลปศึกษา
สาขาวิชา ..... ศิลปศึกษา
ปีการศึกษา 2532 .....

ลายมือชื่อนิสิต .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
Korabul

KOSOL PHUPLOY : A STUDY OF ARTISTIC EXPRESSION THROUGH DRAWING AND PAINTING OF FOURTH GRADE STUDENTS IN ELEMENTARY SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE OFFICE OF THE NATIONAL PRIMARY EDUCATION COMMISSION, EDUCATIONAL REGION TEN. THESIS ADVISOR : SULAK SRIBURI, Ed.D. 132 pp.

The purpose of this research was to study artistic expression through drawing and painting of fourth grade students in elementary schools under the jurisdiction of the office of the National Primary Education Commission, Educational region ten.

The sample was the fourth grade students in elementary schools under the jurisdiction of the office of the National Primary Education Commission, Educational region ten. The research instrument was developed from the Artistic Development Theory of Viktor Lowenfeld administered by the researcher. The obtained data was finally analyzed by a group of experts and art teachers.

The findings of this research indicated that the expressions through drawing and painting of the subjects' showed their performance level of abilities as compared with the fourth stage of the artistic development theory of Viktor Löwenfeld (The Drawing Realism). The subjects' drawings both of males and females presented their visual expression from experience and environment. The details of these visual expression as follow:

1. Human Figure : the most character expression of the subjects' drawings showed the emphasis of sex by clothes (99.23 percent). Their least expression showed unnatural and stiffed body movement (23.08 percent).

2. Space : The most character expression of the subjects' drawings showed relationships among objects as their reality (98.46 percent). Their least expression showed three dimensions or depth of objects on the side (15.38 percent).

3. Color : The most character expression of the subjects' drawings showed brush strokes or repeated line of paintings in the same directions (92.31 percent). Their least expression of students showed different colors in related tones (50.77 percent).

4. Design : The most character expression of the subjects' drawings showed accumulations of details on clothes (83.08 percent). The least expression of subjects' drawings showed distinctive details among sexes (66.92 percent).

ภาควิชา ..... ศิลปศึกษา
สาขาวิชา ..... ศิลปศึกษา
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อผู้สมัคร .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี เนื่องจากความกรุณาของอาจารย์ ดร. สลักชัย ศรีบุรี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาแนะนำให้ข้อคิด ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 10 ท่านที่ได้กรุณาสละเวลาในการตรวจวิเคราะห์เครื่องมือในการวิจัยและตรวจวิเคราะห์ภาพวาดของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยครั้งนี้

แต่อย่างไรก็ดีวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ไม่อาจสำเร็จลงด้วยดี หากไม่ได้รับข้อคิดและข้อเสนอแนะจากคุณสุภาภรณ์ ภูพลอย ผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

สุดท้ายผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ที่กรุณาสับสนุนให้ลูกได้รับการศึกษาและประสบการณ์ต่าง ๆ จนถึงระดับนี้

โกศล ภูพลอย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
* ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
คำจำกัดความในการวิจัย	6
วิธีดำเนินการวิจัย	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
บทที่ 2 วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง	11
ความหมายของศิลปศึกษา	11
คุณค่าและความสำคัญของศิลปศึกษา	13
การแสดงออกทางศิลปะ	17
ความหมายและความสำคัญของการวาดภาพระบายสี	20
พฤติกรรมการแสดงออกทางศิลปะ โดยการวาดภาพระบายสี	22
จิตวิทยาการวาดภาพของเด็ก	28
พัฒนาการทางศิลปะ เด็กของวิคเตอร์ โอลเวนเฟลด์	29
การสอนวาดภาพระบายสี	42
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	47

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	60
การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	60
กลุ่มตัวอย่างประชากร	60
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	65
การเก็บรวบรวมข้อมูล	67
การวิเคราะห์ข้อมูล	68
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	70
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ	88
* สรุปผลการวิจัย	91
อภิปรายผลการวิจัย	93
ข้อเสนอแนะ	99
บรรณานุกรม	102
ภาคผนวก	111
ประวัติผู้เขียน	132

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.	จังหวัดและอำเภอของกลุ่มตัวอย่าง	61
2.	กลุ่มโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่าง	62
3.	จำนวนโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่าง	63
4.	จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	64
5.	จำนวนและค่าร้อยละของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	71
6.	จำนวนและค่าร้อยละของอายุนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ..	72
7.	จำนวนและค่าร้อยละของอายุนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามเพศ	73
8.	จำนวนและค่าร้อยละของอาชีพผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	74
9.	ทัศนคติต่อการวาดภาพระบายสีของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างคิดเป็นค่าร้อยละ	74
10.	จำนวนและค่าร้อยละของพื้นฐานการเริ่มต้นความสนใจการวาดภาพระบายสีของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ..	75
11.	จำนวนและค่าร้อยละในการใช้เวลาว่างของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง	76
12.	จำนวนและค่าร้อยละในการให้ความสนับสนุนกิจกรรมการวาดภาพระบายสีของผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ..	76
13.	จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกโดยการวาดภาพระบายสีด้านการวาดภาพคน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทั้งหมดตามเกณฑ์ขั้นพัฒนาการทางศิลปะ เด็กของวิคเตอร์ โลเวนเฟลด์ ชั้นที่ 4 ชั้นเริ่มต้นเขียนภาพอย่างของจริง	77

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

14. จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกทางศิลปะ
โดยการวาดภาพระบายสี ด้านการใช้พื้นที่ว่าง ของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทั้งหมดตามเกณฑ์ขั้นพัฒนาการ
ทางศิลปะ เด็กของวิคเตอร์ โอลเวนเฟลด์ ชั้นที่ 4 ชั้นเริ่มต้น
เขียนภาพอย่างของจริง 79
15. จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกทางศิลปะ
โดยการวาดภาพระบายสี ด้านการใช้สี ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทั้งหมดตามเกณฑ์ขั้นพัฒนาการ
ทางศิลปะ เด็กของวิคเตอร์ โอลเวนเฟลด์ ชั้นที่ 4
ชั้นเริ่มต้นเขียนภาพอย่างของจริง 80
16. จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกทางศิลปะ
โดยการวาดภาพระบายสี ด้านการออกแบบ ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทั้งหมดตามเกณฑ์ขั้นพัฒนาการ
ทางศิลปะ เด็กของวิคเตอร์ โอลเวนเฟลด์ ชั้นที่ 4
ชั้นเริ่มต้นเขียนภาพอย่างของจริง 81
17. จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกทางศิลปะ
โดยการวาดภาพระบายสี ด้านการวาดภาพคน ของนัก
เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยแยกตามเพศ..... 82
18. จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกทางศิลปะ
โดยการวาดภาพระบายสี ด้านการใช้พื้นที่ว่าง ของนัก
เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยแยกตามเพศ..... 84
19. จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกทางศิลปะ
โดยการวาดภาพระบายสี ด้านการใช้สี ของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4 โดยแยกตามเพศ..... 85

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
20. จำนวนและคำร้อยละของการแสดงออกทางศิลปะ โดยการวาดภาพระบายสี ด้านการออกแบบ ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยแยกตามเพศ.....	86
21. คะแนนของนักเรียนที่ใช้ทดสอบความเชื่อมั่นของ เครื่องมือในการวิจัย.....	121
22. จำนวนและคำร้อยละ การแสดงออกทางศิลปะ โดย การวาดภาพระบายสี ของนักเรียนทั้งหมด.....	125
23. จำนวนและคำร้อยละ การแสดงออกทางศิลปะ โดย การวาดภาพระบายสีของนักเรียนเมื่อแยกตามเพศ.....	126

 ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1. ลักษณะการขีดเขียนอย่างไม่มีระบบ (Disordered Scribbling) ของเด็กอายุระหว่าง 2-4 ปี.....	30
2. ลักษณะการขีดเขียนอย่างมีการควบคุมการเคลื่อนไหวของแขน (Controlled Scribbling) ของเด็กอายุระหว่าง 2-4 ปี	31
3. ลักษณะการขีดเขียนเป็นวงกลม (Circular Scribbling) ของเด็กอายุระหว่าง 2-4 ปี.....	31
4. ลักษณะการวาดภาพคนของเด็กอายุระหว่าง 4-7 ปี.....	33
5. ลักษณะการใช้พื้นที่ว่างของเด็กอายุระหว่าง 4-7 ปี.....	34
6. ลักษณะการวาดภาพคนของเด็กอายุระหว่าง 7-9 ปี.....	36
7. ลักษณะการใช้พื้นที่ว่างของเด็กอายุระหว่าง 7-9 ปี.....	37
8. ลักษณะการวาดภาพคนของเด็กอายุระหว่าง 9-12 ปี.....	38
9. ลักษณะการใช้พื้นที่ว่างของเด็กอายุระหว่าง 9-12 ปี.....	39
10. ลักษณะการออกแบบของเด็กอายุระหว่าง 9-12 ปี.....	39
11. ลักษณะการวาดภาพคนของเด็กอายุระหว่าง 12-14 ปี....	41
12. ลักษณะการใช้พื้นที่ว่างของเด็กอายุระหว่าง 12-14 ปี....	41
13. ลักษณะการออกแบบของเด็กอายุระหว่าง 12-14 ปี.....	42
14. ลักษณะการวาดภาพคนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพศหญิงอายุ 10 ปี ซึ่งมีลักษณะคล้ายตุ๊กตา.....	127
15. ลักษณะการวาดภาพคนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพศหญิงอายุ 11 ปี 3 เดือน มีลักษณะแข็งทื่อ.....	128
16. ลักษณะการวาดภาพคนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพศชายอายุ 9 ปี มีลักษณะคล้ายการ์ตูนในภาพยนตร์โทรทัศน์	128

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
17. ลักษณะการวาดภาพคนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพศหญิงอายุ 10 ปี 10 เดือน แสดงลักษณะการเคลื่อนไหว ของร่างกายแต่ยังผิดธรรมชาติและท่าทางแข็งกระด้าง	129
18. ลักษณะการไร้พื้นที่ว่างของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพศชายอายุ 10 ปี แสดงลักษณะสามมิติของวัตถุในภาพ	129
19. ลักษณะการไร้พื้นที่ว่างของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพศหญิงอายุ 10 ปี แสดงลักษณะการจัดวางภาพโดยทำให้ ซ้อนเหลื่อมกัน	130
20. ลักษณะการไร้พื้นที่ว่างของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพศชายอายุ 9 ปี 4 เดือน มีลักษณะแบนราบ	130
21. ลักษณะการออกแบบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพศหญิงอายุ 10 ปี แสดงรายละเอียดการตกแต่งสิ่งต่าง ๆ ในภาพให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น	131
22. ลักษณะการออกแบบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพศหญิง อายุ 10 ปี แสดงรายละเอียดการตกแต่งเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย และเครื่องประดับ	131